

Lieta C-186/24**Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu****Iesniegšanas datums:**

2024. gada 8. marts

Iesniedzējtiesa:*Oberster Gerichtshof* (Austrija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2024. gada 22. februāris

Blakus sūdzības iesniedzējs:*Dr. Matthäus Metzler* kā maksātnespējas procesa administrators**Atbildētāja tiesvedībā par blakus sūdzību:***Auto1 European Cars B.V.***AUSTRIJAS REPUBLIKA**

17 Ob 23/23s

OBERSTER GERICHTSHOF [AUGSTĀKĀ TIESA]

Oberster Gerichtshof [...] lietā starp prasītāju *Dr. Matthäus Metzler*, LL.M., kā maksātnespējas procesa administratoru maksātnespējas procedūrā par *parādnieka* [...] mantu un atbildētāju *Auto 1 European Cars B.V.*, NL-1101BA Amsterdamā [...] par 62 261,00 EUR, kā arī procentiem un izmaksām, par prasītāja blakus sūdzību par *Oberlandesgericht Linz* [Apelācijas tiesas Lincā] kā apelācijas tiesas 2023. gada 21. septembra lēmumu, Nr. 1 R 110/23m-20, ar kuru tika atcelts *Landesgericht Linz* [Lincas apgabaltiesas] 2023. gada 12. maija spriedums, Nr. 4 Cg 70/22i-10,

n o l ē m a:

I. Pamatojoties uz LESD 267. pantu, iesniegt Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

1. Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām 31. panta 1. punkts ir jāinterpretē

tādējādi, ka par saistību izpildi par labu parādniekam, kurām vajadzētu būt izpildītām par labu šīs procedūras maksātnespējas procesa administratoram, šīs tiesību normas izpratnē ir uzskatāma arī saistību izpilde, kas izriet no tāda tiesiska darījuma, kuru parādnieks noslēdzis pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas un pilnvaru nodošanas administratoram?

Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša:

2. Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām 31. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka par saistību izpildes vietu šīs tiesību normas izpratnē ir uzskatāma vieta, kurā ar pārskaitījumu no vietējā bankas konta tiek veikts trešās personas pārskaitījums, arī tad, ja trešā persona ir reģistrēta nevis šajā, bet citā dalībvalstī, taču tiesiskā darījuma noslēgšana un parādnieka saistību izpilde notika nevis tur, bet citā dalībvalstī ar trešās personas filiāles starpniecību, proti, tajā, kurā ir uzsākta maksātnespējas procedūra?

II. [...] [*omissis*: tiesvedības apturēšana]

P a m a t o j u m s

Par I punktu

A: Lietas faktiskie apstākļi

- [1] Ar 2022. gada 25. maija lēmumu Nr. 17 S 56/22t *Landesgericht Linz* sāka maksātnespējas procedūru par parādnieka mantu. Prasītājs tika iecelts par maksātnespējas procesa administratoru. Paziņojumu par maksātnespējas procedūras uzsākšanu un iecelto maksātnespējas procesa administratoru arī publicēja 2022. gada 25. maijā.
- [2] Atbildētāja ir Nīderlandē reģistrēta sabiedrība, kas dibināta saskaņā ar Nīderlandes tiesību aktiem. Tā ir viena no vadošajām lietotu automašīnu tirgotājām Eiropā un uzņēmumu grupas, kas darbojas visā Eiropā un kurai Austrijā ir filiāle, dalībniece. Ar pirkuma līgumu, kuru parādnieks 2022. gada 2. jūnijā – tātad pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas – savā vārdā noslēdza šajā atbildētājas filiālē, parādnieks atbildētājai pārdeva vieglo automašīnu par 48 870 EUR. Pēc transportlīdzekļa nodošanas Austrijā atbildētāja no konta Vācijā pārskaitīja pirkuma cenu uz parādnieka norādīto kontu Austrijā.

B: Pušu nostāja un līdzšinējā tiesvedība:

- [3] Prasītājs pieprasīja iekļaut maksājumu 48 870 EUR apmērā atpakaļ maksātnespējīgā parādnieka mantā, jo pirkuma līgums esot noslēgts pēc parādnieka maksātnespējas procedūras uzsākšanas. Transportlīdzeklis maksātnespējas procedūras uzsākšanas brīdī esot bijis parādnieka īpašumā. Atbildētāja pirkuma cenu 48 870 EUR apmērā esot pārskaitījis uz trešās

- personas (parādnieka bijušās kopdzīves partneres) kontu. Atbildētāja transportlīdzekli ir pārdevusi tālāk trešai personai, tāpēc prasītājs pieprasa vērtības iekļaušanu atpakaļ maksātnespējīgā parādnieka mantā.
- [4] 2023. gada 16. marta tiesas sēdē prasītājs palielināja prasību līdz transportlīdzekļa tirgus vērtībai, kas ir 62 261 EUR.
- [5] Atbildētāja to apstrīdēja un būtībā apgalvoja, ka transportlīdzeklis maksātnespējas procedūras uzsākšanas brīdī nebija parādnieka īpašumā un tāpēc nebija maksātnespējīgā parādnieka mantas daļa. Austrijā tai esot tikai filiāle, tā esot reģistrēta Nīderlandē. Pārskaitījumu esot veikusi atbildētāja – un nevis Austrijas filiāle – Vācijā no Vācijas bankas iestādes. Pirkuma līguma, par kuru ir strīds, vienīgā saikne ar valsti esot tā, ka tas parakstīts Austrijā un transportlīdzeklis tur arī nodots. Prasītāja izvirzītais prasījums nepastāvēt, jo pārrobežu elementa dēļ esot jāpiemēro Regulas Nr. 2015/848 31. pants. Tiesā varētu celt prasību pret atbildētāju tikai tad, ja tā būtu zinājusi par maksātnespējas procedūras uzsākšanu, ko tā nezināja.
- [6] Ar apstrīdēto spriedumu pirmās instances tiesa apmierināja prasību sākotnējā apmērā. (Papildu) prasījumu 130 391 EUR, ieskaitot procentus un izmaksas, tā noraidīja (un noraidījums šobrīd jau ir stājies likumīgā spēkā). Tā nonāca pie rezultāta, ka šī situācija nav ietverta Regulas Nr. 2015/848 31. pantā. Tāpēc atbildētāja nevar izmantot aizsardzību, kas paredzēta labticīgas rīcības gadījumā.
- [7] Apelācijas tiesa apmierināja atbildētājas apelācijas sūdzību, atcēla pirmās instances tiesas spriedumu un nodeva lietu atpakaļ pirmās instances tiesai jauna lēmuma pieņemšanai pēc atkārtotas izskatīšanas. Juridiski tā ieņēma nostāju, ka Regulas Nr. 2015/848 31. pants Savienības tiesību piemērošanas prioritātes dēļ aizstāj ne tikai *Insolvenzordnung* [Maksātnespējas likuma] 3. panta 2. punktu, bet arī Maksātnespējas likuma 3. panta 1. punktu. Maksājums parādniekam ir pārbaudīts Vācijā un veikts no Vācijas konta. Šī iemesla dēļ ir jāpiemēro Regulas Nr. 2015/848 31. pants. Nav konstatēts, vai atbildētāja zināja par uzsāktu maksātnespējas procedūru, tāpēc vēl nav iespējams galīgs novērtējums.
- [8] Blakus sūdzības, ar ko prasītājs vērsās pie *Oberster Gerichtshof*, mērķis ir atjaunot pirmās instances spriedumu; pakārtoti tiek celta atcelšanas prasība. No vienas puses, Regulas Nr. 2015/848 31. pants neesot piemērojams, jo šī tiesību norma attiecas tikai uz to, ka maksājums atlīdzina parādu, un kā priekšnosacījumu nosaka spēkā esošu līgumu, kura šajā gadījumā saskaņā ar Maksātnespējas likuma 3. panta 1. punktu neesot. No otras puses, norma aizsargājot tikai līgumslēdzēja puses paļaušanos uz nemainīgas juridiskās kompetences turpināšanos, bet neattiecas uz gadījumiem (kā šajā gadījumā), kad līgumslēdzēja puse noslēdz līgumu ar parādnieku tikai pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas. Turklāt atbildētāja izšķirošo

pakalpojumu sniedza Austrijā, tāpēc neesot pārrobežu elementa Regulas Nr. 2015/848 31. panta izpratnē.

[9] Atbildētāja savā atbildē uz blakus sūdzību pieprasa noraidīt blakus sūdzību; pakārtoti pieprasa to neapmierināt.

C: Atbilstošās tiesību normas

Regulas Nr. 2015/848 7. pants ir formulēts šādi:

1. Ja vien šajā regulā nav noteikts citādi, uz maksātnespējas procedūru un tās sekām attiecas tās dalībvalsts tiesības, kuras teritorijā šāda procedūra ir sākta (“procedūras sākšanas valsts”).

2. Procedūras sākšanas valsts tiesības paredz nosacījumus šādu procedūru sākšanai, to izpildei un izbeigšanai. Tie jo īpaši nosaka:

[..]

c) attiecīgās parādnieka un maksātnespējas procesa administratora pilnvaras;

[..]

m) noteikumus par kreditoru kopumam kaitējošu juridisku aktu spēkā neesību, atzīšanu par spēkā neesošiem vai neizpildāmību. [..]

Regulas Nr. 2015/848 31. pants ir formulēts šādi:

1. Ja dalībvalstī ir izpildīta kāda saistība par labu parādniekam, uz kuru attiecas maksātnespējas procedūra, kas sākta citā dalībvalstī, un kurai vajadzētu būt izpildītai par labu šīs procedūras maksātnespējas procesa administratoram, uzskata, ka persona, kas izpildījusi saistību, ir atbrīvota no pienākuma to pildīt, ja tā nav zinājusi par procedūras sākšanu.

2. Ja šādas saistības izpilda pirms 28. pantā paredzētās publikācijas, uzskata, ka persona, kas izpilda saistības, nav zinājusi pat maksātnespējas procedūras sākšanu, ja nav pierādījumu par pretējo. Ja saistība ir izpildīta pēc šādas publikācijas, uzskata, ka persona, kas izpildījusi saistību, ir zinājusi par procedūras sākšanu, ja nav pierādījumu par pretējo.

81. apsvērumā ir noteikts:

Ir iespējams, ka dažas attiecīgās personas nezina, ka ir sāktas maksātnespējas procedūras, un labticīgi rīkojas pretrunā jaunajiem apstākļiem. Lai aizsargātu šādas personas, kas, nezinot, ka ir sāktas ārvalstu procedūras, veic maksājumu parādniekam, nevis ārvalsts maksātnespējas procesa administratoram, būtu jāparedz noteikums, ka ar šādiem maksājumiem var atlīdzināt parādu.

Austrijas Maksātnespējas likuma 2. pants ir formulēts šādi:

1. *Maksātnespējas procedūras uzsākšanas tiesiskās sekas iestājas nākamajā dienā pēc maksātnespējas publiskas paziņošanas.*

2. *Uzsākot maksātnespējas procedūru, parādniekam tiek atņemta iespēja brīvi rīkoties ar visu mantu, uz kuru attiecas izpilde un kura tajā brīdī pieder parādniekam vai kuru parādnieks iegūst maksātnespējas procedūras laikā (maksātnespējīgā parādnieka manta).*

Austrijas Maksātnespējas likuma 3. pants ir formulēts šādi:

1. *Parādnieka tiesiskās darbības pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas, kas ir saistītas ar maksātnespējīgā parādnieka mantu, ir spēkā neesošas attiecībā pret maksātnespējas kreditoriem. Otra puse atmaksā atlīdzību tādā apmērā, kādā tā palielinātu maksātnespējīgā parādnieka mantu.*

2. *Parāda maksājums parādniekam pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas neatbrīvo atbildīgo pusi no atbildības, ja vien maksājums nav veikts maksātnespējīgā parādnieka mantai vai ja maksājuma brīdī atbildīgā puse nav zinājusi, ka ir uzsākta maksātnespējas procedūra, un ja nezināšana nav saistīta ar pienācīgas rūpības trūkumu (to vajadzēja zināt).*

D: Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojums

[10] 1.1. Saskaņā ar Regulas Nr. 2015/848 7. panta 2. punkta c) un m) apakšpunkta normām attiecīgās parādnieka un maksātnespējas procesa administratora pilnvaras, kā arī noteikumus par kreditoru kopumam kaitējošu juridisku aktu spēkā neesību, atzīšanu par spēkā neesošiem vai neizpildāmību novērtē pēc tās valsts tiesībām, kurā tiek uzsākta procedūra. Tāpat juridisku aktu sekas un parādnieka rīcības ierobežojuma apmēru, kā arī labticīgas iegādes no parādnieka pieļaujamību nosaka pēc *lex fori concursus*, turklāt īpaši jāievēro arī ES Regulas Nr. 2015/848 31. pants (Trenker, publicēts Koller/Lovrek/Spitzer *IO*² [2022], Regulas Nr. 2015/848 7. pants, 16. punkts; Maderbacher, publicēts Konecny, *Insolvenzgesetze*, Regulas Nr. 2015/848 7. pants [1.9.2018., rdb.at] 38. punkts; Knof, publicēts Uhlenbruck, *InsO*¹⁶ [2023] Regulas Nr. 2015/848 7. pants, 49., 102. punkts; Duursma-Kepplinger, publicēts Duursma-Kepplinger/Duursma/Chalupsky, *EuInsVO* [2002], 4. pants, 15. punkts).

[11] 2.1. Saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem, uzsākot maksātnespējas procedūru, tiek atņemtas tiesības brīvi rīkoties ar visu mantu, uz kuru attiecas izpilde un kura tajā brīdī pieder parādniekam vai kuru viņš iegūst maksātnespējas procedūras laikā (maksātnespējīgā parādnieka manta). Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 3. panta 1. punktu parādnieka tiesiskās darbības pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas, kas ir saistītas ar maksātnespējīgā parādnieka mantu, pret maksātnespējas kreditoriem ir spēkā neesošas.

[12] 2.2. Maksātnespējas procedūras uzsākšana ir saistīta ar divkāršu parādnieka rīcības ierobežojumu, proti, faktiski ierobežojumu, kad maksātnespējas

procesa administrators pārņem administrēšanu, un tiesisku ierobežojumu, kas stājas spēkā uzreiz pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas un izpaužas kā parādnieka tiesisko darbību relatīvā spēkā neesamība. Tā neizraisa vispārēju parādnieka rīcībspējas ierobežojumu. Tas drīzāk nevar uzņemties pienākumus. Tomēr parādnieka tiesiskās darbības, kas attiecas uz mantu, ir spēkā neesošas attiecībā pret maksātnespējas kreditoriem (RS0063784, 17 Ob 6/21p). Tas nozīmē, ka parādnieks var uzņemties darījumu saistības arī pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas, taču no tām izrietošos prasījumus nevar vērst pret maksātnespējīgā parādnieka mantu, kamēr nav atcelta maksātnespējas procedūra (Kodek, publicēts Koller/Lovrek/Spitzer *IO*², Maksātnespējas likuma 3. pants, 6. punkts).

- [13] 2.3. Ja no maksātnespējīgā parādnieka veiktas spēkā neesošas tiesiskas darbības rezultātā tā manta samazinās Maksātnespējas likuma 3. panta 1. punkta izpratnē, tad to var pieprasīt atpakaļ (17 Ob 12/21w). Ja pircējs vairs nevar atdot mantu, ko tas iegādājās no parādnieka, piemēram, tāpēc, ka tā ir pārdota tālāk un vairs nav tā valdījumā, saskaņā ar civiltiesībām ir jānovērtē, cik lielā mērā pret pircēju var vērst prasījumu par zaudējumu atlīdzību vai iedzīvošanos (Schubert, publicēts Konecny, *Insolvenzgesetz*, Maksātnespējas likuma 3. pants, 21. punkts).
- [14] 2.4. Maksātnespējas likuma 3. panta 1. punkts, kurā ir formulēta maksātnespējīgā parādnieka ar tā mantu saistīto tiesisko darbību spēkā neesamība, atšķirībā no Maksātnespējas likuma 3. panta 2. punkta neparedz šī principa ierobežojumu par labu labticīgai trešai personai, kas to iegādājusies no parādnieka, taču kura – ne savas vainas dēļ – nav zinājusi par maksātnespējas procedūras uzsākšanu.
- [15] 2.5. Maksātnespējas likuma 3. panta 2. punkts nosaka, ka parādnieks trešā persona netiek atbrīvots, veicot sava parāda samaksu parādniekam. Tā ir Maksātnespējas likuma 3. panta 1. punkta principa izpausme, jo arī maksājuma pieņemšana ir tiesiska darbība Maksātnespējas likuma 3. panta 1. punkta izpratnē. Tā kā parādniekam tiek atņemtas tiesības rīkoties ar maksātnespējīgā parādnieka mantu, tiek zaudēta arī iespēja saņemt maksājumus no prasījumiem, kas pieder pie maksātnespējīgā parādnieka mantas. Izņēmums ir tad, ja maksājums ir veikts maksātnespējīgā parādnieka mantai vai ja trešā persona nav zinājusi par maksātnespējas procedūras uzsākšanu un viņa par to nav vainojama.
- [16] 3.1. Turpretī Regulas Nr. 2015/848 31. panta 1. punkta mērķis ir aizsargāt tādas trešās personas labticību, kura dalībvalstī, kas nav procedūras uzsākšanas dalībvalsts, veic maksājumu parādniekam pēc procedūras uzsākšanas, nezinot par šo faktu, lai gan tai bija jāveic maksājums administratoram. Tāda veida saistību izpilde ir atzīstama par parāda atlīdzināšanu (Klauser/Weber, publicēts Konecny, *Insolvenzgesetz* Regulas Nr. 2015/848 31. pants [1.9.2018., rdb.at] 1. punkts; Scholz-Berger, publicēts Koller/Lovrek/Spitzer², Regulas Nr. 2015/848 31. pants, 1. punkts,

- Müller, publicēts Mankowski/Müller/J.Schmidt *EuInsVO 2015*, Regulas Nr. 2015/848 31. pants 2. punkts).
- [17] 3.2. Tiek uzskatīts, ka Nr. 2015/848 31. pants nosaka, ka trešai personai būtu bijis jāmaksā maksātnespējas procedūras administratoram, kas pieprasa, lai parādnieka prasījums būtu spēkā. Saskaņā ar to tiktu iekļauti tikai maksātnespējīgā parādnieka mantas prasījumi (skat. Klauser/Weber, minēts iepriekš, 7. punkts, Scholz-Berger, minēts iepriekš, 4. punkts, Müller, minēts iepriekš, 10. punkts). Tas nozīmētu, ka attiecībā uz trešās personas saistību izpildi parādniekam, kas iziet no relatīvi spēkā neesoša parādnieka tiesiskā darījuma pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas, netiktu piemērots Regulas Nr. 2015/848 31. panta 1. punkts, jo runa nav par maksātnespējīgā parādnieka mantas prasījumiem un tie kā tādi nebūtu jāmaksā maksātnespējas procesa administratoram.
- [18] Taču varētu arī uzskatīt, ka tikai no Regulas Nr. 2015/848 31. panta 1. punkta formulējuma, kas paredz tikai saistību izpildi parādniekam, nevar secināt, ka tiesību norma attiecas arī uz saistību izpildi, ko ir veikusi trešā persona, nezinot par maksātnespējas procedūras uzsākšanu un tātad pamatojoties uz spēkā neesošu tiesisko darījumu.
- [19] Tiesas nolēmums C-251/12, kas attiecas uz Padomes Regulas (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām 24. panta 1. punkta normu, kas bija spēkā iepriekš, nav atbilstošs un nesniedz papildu skaidrojumu. Tā pamatā nebija saistību izpilde parādniekam, bet maksājums parādnieka uzdevumā pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas vienam no tā kreditoriem.
- [20] 3.3. Ja Regulas Nr. 2015/848 31. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka arī tāda veida saistību izpilde ietilpst šīs tiesību normas piemērošanas jomā, tad rodas jautājums par saistību izpildes vietu. Par saistību izpildes vietu tiek uzskatīta tā vieta, kurā trešā persona faktiski izpilda saistības. Naudas pārskaitījuma veikšana citā dalībvalstī tiek uzskatīta par pietiekamu (Klauser/Weber, minēts iepriekš, 12. punkts; Scholz-Berger, minēts iepriekš, 7. punkts; Müller, minēts iepriekš, 8. punkts).
- [21] Atbildētājai Austrijā ir filiāle. Ar to saprot ekonomiski patstāvīgu uzņēmējdarbību, kas ir fiziski nodalīta no galvenā uzņēmuma un kurai ir sava organizatoriskā funkcija. Filiālei nav rīcības spējas; tiesības un pienākumi ir ārvalsts uzņēmumam (6 Ob 40/19d).
- [22] Nav skaidrs, vai naudas pārskaitīšanas vieta tiek uzskatīta par saistību izpildes vietu arī tad, ja dalībvalstī reģistrētai trešai personai tajā dalībvalstī, kurā ir uzsākta maksātnespējas procedūra, jau ir filiāle, ar kuras starpniecību tā veic tiesisko darījumu, un tikai naudas summas pārskaitījumu tā veic no konta citā dalībvalstī, ar kuru nav īpaši ciešu attiecību.
- [23] III. [...] [*omissis*: valsts procesuālās tiesības]

Oberster Gerichtshof

Vīne, 2024. gada 22. februārī

[..]

DARBBA VERSIJA